

Zpravodaj sekce Větrné mlýny při Kruhu přátel TMB

HASACERT^{ik}

Ročník VI. číslo 7

duben 2011

V tomto čísle:
Akce sekce v roce 2010

Po mlýnech Jižního Slovenska

Kolový mlýn Jelka
Lodní mlýn Kolárovo
Maškův mlýn Vrábľe

V Retzu se už mele
A my jsme byli u toho

Výroční zasedání: Brno a okolí

Expozice Líšeň
Jarošův mlýn
Stará huť u Adamova
Porčův mlýn

Prání paní Therese Bergmann

Vzpomínka na Ladislava Mlynku

Akce sekce v roce 2010
Exkurze do skanzenu v Sibiu

Připravovaný výlet do Rumunska

Za Hamletem, Tuborgem a větrnými mlýny

Připravovaný zájezd do Dánska

Brigáda Spálov

Kde se vzal mlýn na přemýlání bab?

Světový unikát v šumavském městyse Kolověč

ÚVODNÍK

Vážení přátelé větrných mlýnů a členové sekce Větrné mlýny při TM v Brně

Právě se Vám dostává do rukou nové číslo našeho zpravodaje, tentokrát zmenšeného na Hasačertík. Menší rozsah má letos proto, že jsme v předchozích číslech probrali hlavní témata, která nás zajímala. Proto letos vychází Hasačert v menším rozsahu i formátu, jen jako informační bulletin naší sekce.

Dozvíte se v něm závěry z našeho podzimního zasedání, najdete zde informace o všem, co na letošní rok chystáme. Těmi jsou dva zájezdy do zahraničí do Rumunska a Dánska, brigáda na Spálově a podzimní zasedání v Jindřichovicích pod Smrkem. Zájezd do Sibiu se již jistě uskuteční, je už přihlášených 12 osob. Na zájezd do Dánska se přihlášky teprve budou scházet. A doufám, že i ten se po letech příprav podaří uskutečnit.

Program je velice zajímavý.

Jan Doubek

Plnění programu v roce 2010

Propagace větrných mlýnů jako technické památky

- 4 výstavy (Ostrava, Žabeň, Řepiště a bude v Trutnově)
- Účast na konferencích

○ Příprava brožur o jednotlivých větrných mlýnech

- Nepokročilo se

○ Pomoc při rekonstrukci větrných mlýnů

- Podle potřeby probíhalo

○ Pokračovat v záchraně VM ve Spálově - brigáda nebyla,

○ Zajistit vzájemnou informovanost členů o dění okolo VM

- Vyšel Hasačert č. 6, v květnu byl zájezd Slovensko - Rakousko
- výroční zasedání sekce proběhlo v Brně

○ Pokračovat v přípravě cyklotrasy po VM – Cesta větru

- Pokusy navázat spolupráci s autory cyklo trasy v Hranicích nevyšly

○ Připravit jednotný informační stojan před VM

- Realizaci vzoru slíbil a vzorek dodal kolega Jouda

○ Kalendář větrných mlýnů na rok 2011 - vyšel

Program sekce Větrné mlýny při klubu přátel Technického muzea v Brně na rok 2011

Propagace větrných mlýnů jako technické památky

- články, výstavy, TV dokumenty, pomoc diplomantům aj.

○ Příprava brožůr o jednotlivých větrných mlýnech

- Kořenec, Přemyslovice, Kuželov a další

○ Pomoc při rekonstrukci větrných mlýnů

- rekonstrukce VM ve Staré Vsi, podpora obnovy VM v Borovnici, Jalubí, Světlík a další dle potřeby

○ Pokračovat v záchraně VM ve Spálově - brigáda v srpnu (po sklizni), případně spojená se setkáním a návštěvou mlynářských zajímavostí v okolí

○ Zajistit vzájemnou informovanost členů o dění okolo VM

- vydáváním jednoho čísla klubového zpravodaje
- připravit nabídku zájezdu za větrnými mlýny v zahraničí
- zorganizovat podzimní zasedání spojené s kurzem „Od zrna k chlebu“

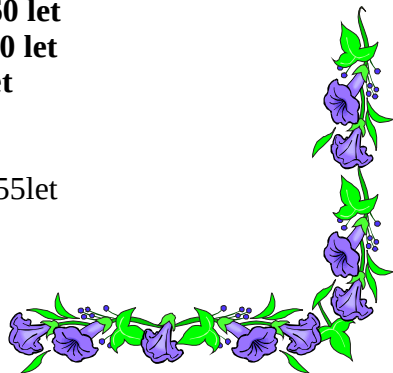
○ Pokračovat v přípravě cyklotrasy po VM – Cesta větru

○ Realizovat navržený info stojan před VM.

Společenská rubrika

Blahopřejeme našim členům.
Kteří se letos dožívají kulatého životního jubilea:

Theresse Bergmann 80 let
Mgr. Vlad'ka Bělíková 60 let
PhDr. Miroslav Válka 60 let
Stanislav Prát 50 let
Babovák Jiří 65 let
Bořil Petr 65 let
Dr. Lubomír Procházka 55let
Michal Jouda 35 let

Květnový výjezd sekce na Slovensko a do Rakouska

Již tradiční květnový výlet sekce měl hlavní cíle hned dva. Bylo to společné zasedání s našimi slovenskými kolegy ze Slovenské mlynologické společnosti a také spuštění větrného mlýna v Retzu. Ale abych nepředbíhal vezmu to pěkně od začátku.

Sraz všech účastníků byl Brně a po naložení už náš mikrobús směřoval po D2 ke slovenským hranicím. Náladu nám nemohla zkazit ani prasklá hadice přívodu nafty do motoru a více jak dvouhodinové zdržení. Program dnešního dne byl ohrožen a tak se operativně musela vypustit jedna ze zastávek vodný kolový mlyn v Tomaškově. Počasí nám letos moc nevyšlo, prakticky celý víkend bez přestávkky drobně pršelo, nicméně v paměti mi zůstaly spíše příjemné zážitky s nových setkání jak tyto drobné nepříjemnosti.

První naší zastávkou byl vodný kolový mlyn Jelka, který se nachází v překrásném zákoutí na břehu Malého Dunaje. Obnovený třípatrový mlýn, který původně patřil Jozefovi Némethovi, byl vystavěn kolem roku 1894. V provozu na mletí obilí byl mlýn až do roku 1951. Mlýn se původně skládal ze dvou stavěných lodí, které ve středu spojovalo mohutné mlýnské kolo. Dominantní část mlýna tvoří mlýnice, technologické zařízení mlýna sestává ze soupravy hnací, převodové a mlecí. Od roku 1983 je mlýn zaregistrován ve Státním seznamu nemovitých kulturních památek na Slovensku. Mlýn je moc pěkný, jen už se na měl začíná projevovat zub času a zdá se mi, že jako kulturní památka by si zasloužil více zájmu památkářů. Jedinou vadou na kráse byl tak správce mlýna, který toho o mlýně moc nevěděl a svůj zájem spíše věnoval skryté lahvince.

Naproti tomu v Kolárovi byla průvodkyně naprosto dokonalá. Poslední dochovaný lodní mlýn ve střední Evropě byl totiž naší další zastávkou. K samotnému mlýnu, který je zakotven na Malém Dunaji nedaleko soutoku s Váhem, se dostaneme po další středoevropské raritě a tím je nejdelší krytá dřevěná lávka.

Vodní kolový mlyn Jelka

Lodní mlyn Kolárovo

Setkání sekce Větrné mlýny se Slovenskou mlynologickou spoločnosťou na Mašekovej mlýně - Vrátke

Mlecí kameny v Podersdorfu

Instalace zapeření v Retzu

zpráva o rekonstrukci mlýna, o slavnostním otevření a prvním mletí, kterého se nemohli všichni účastnit a tak nám tuto ojedinělou atrakci předvedli místní tzv. live. O historii věžáku v Retzu už toho bylo na stránkách napsáno dost, proto už jen krátce o zážitcích, které jsme si odsud odvezli. Vidět mlynáře a práška při zapeřování lopat a poté slyšet na vlastní uši klapot mlýna a promnout v ruce čerstvě namletou mouku... na to se nezapomíná. A tak ošlehání větrem, zvlhlí neustálým mrholením a obohacení o nezvyklé okamžiky odjíždíme spokojení do Brna.

Děkuji Honzovi Doubkovi za zorganizování tradičně skvělého výletu.

Texta foto: Petr Veselý

Loďní mlýny byly v minulosti běžnou součástí velkých evropských řek, jen tady u Kolárova jich prý bývalo až sedm. Jedinečná technická památka byla vyrobena v roce 1982 za tehdejší čtyři miliony korun v komárenských loděnicích podle přesné dvoumetrové makety mlynářského mistra. Původní mlýn, jehož majitelem byl Béla Szivanyó, byl postaven kolem roku 1920. Existoval do roku 1945, kdy vyhořel. Replika, které chybějí některé součásti, v Komárně nenašla využití a postupně chátrala. Ještě jednou po dotažení do Kolárova a po rekonstrukci hrozilo mlýnu zničení. Město dalo památku do pronájmu a skupina mladíků z ní udělala na několik měsíců hospodu. První, co udělali, bylo rozřezání některých částí motorovou pilou. Škoda prý tenkrát přesáhla 140.000 korun. Nyní je mlýn otevřen pro veřejnost. Mlýnu bohužel chybí tekoucí voda. Pět let poté, co byl mlýn do Kolárova přitažen, uzavřeli vodohospodáři pro plánovanou stavbu vodního díla Nagymaros tuto část toku. Kromě prohlídky plovoucího muzea jsme viděli i selský dům s hospodářskými zvířaty, tradiční zděnou pec na chleba či historický motorový pohon tkalcovských strojů na rybářské sítě.

Začalo se značně připozdívat a tak jsme rychle přejeli do Maškova mlýna a rodinné biofarmy v Horném Ohaji kde na nás už netrpělivě čekali slovenští kolegové. Po bezvadném občerstvení a malém minisymposiumu, kde jsme si předali své zkušenosti a vyslechli několik zajímavých příspěvků (Doc. Ladislav Mlynka, Ing. Michal Demeš...) se několik z nás dlouho do noci bavilo ve společnosti skvělých řemeslníků, ale také bavičů, mistra sekernického Františka Mikyšky a s heligonkou. Dešť bubnující na střechu mlýna mě spolehlivě uspal. Těsně po našem odjezdu přívalové deště způsobily na Žitavě velkou povodeň, která velmi významně zasáhla do života farmy a nás minula jen o pověstný chlupek.

Ráno po rozložením s mlynářskými kolegy jsme se vypravili na delší přejezd k Neziderskému jezeru. Cílem byl jeden ze tří dochovaných rakouských větrných mlýnů v Podersdorfu. Větrný mlýn byl vystaven přibližně před 160 lety. První zmínky o dřevěném větrném mlýně jsou uloženy v archivu kláštera svatého kříže a datují se k roku 1820. Z toho lze odvodit, že mlýn již mlel těsně před rokem 1800. V roce 1849 dřevěný mlýn koupila rodina Lentsch, v jejichž držení je mlýn dodnes, a přestavěla jej do dnešní podoby. V roce 2001 vzniklo sdružení větrného mlýna Podersdorf am See, které se snaží renovovat a udržovat větrný mlýn, zajišťuje provoz pro návštěvníky a organizuje jiné aktivity. Průvodkyně nám dala nahlédnout do každodenního života mlynáře, který nejen mlel, ale i brousil, frézoval drobné domácí nástroje. Výška budovy je 14 m, dolní část zděná je z vápence a pískovce, horní část je vyrobena z nepálených cihel, které byly vypalovány údajně v Podersdorfu.

Hlavní akce druhého dne výletu však byla ukázka instalace plachet do lopat větrného kola a spuštění mlýna v Retzu. Proto jsem už spěchal za paní Bergman a našimi mlynářskými přáteli na kopec Kalvarienberg. V minulém Hasačertu byla otisknuta

Příhlášky:

Pro rezervaci noclehů bude třeba poslat přihlášku + zálohu **6000. - Kč** na noclehy co nejdříve, nejpozději do **3. dubna 2011** na adresu:

koc@tc.cz

nebo

doubek.mlyny@vetrnemlyny.info

peníze pošlete na účet sekce tj. mBank, č. ú. **670100-2201551756/6210**

Organizuje: **Břetislav Koč, tel. 606 654 914, e-mail: koc@tc.cz**

- 18 Písečné kosy na západním pobřeží Jutského poloostrova** unikátní krajina, silnice vede po několik stovek metrů širokém pruhu pevniny s dunami a unikátní podobou osídlení.
- 19 Most přes Storebaelt** druhý nejdelší visutý most na světě, celkem 18 km, z toho visutá část mezi 264 m vysokými pilíři má délku více než 1600 m.
- 20 Odense** město s rodným domem H.Ch.Andersena
- 21 Blavandshuk** maják s výstupem na plošinu, rozhled po písčitéch dunách pobřeží Jutska, výhled na 20 km vzdálené větrné elektrárny v moři.
- 22 průliv Storstrom, ostrov Mon** unikátní mosty přes průliv Storstrom, odbočka na ostrov Mon s více než 100 m vysokými křídlovými útesy, ostrůvek Masnedo s největšími skleníky v sev. Evropě
-
- 100 Větrná elektrárna v areálu školy ve Tvinde** postavená roku 1978, 960 kW, výška betonové věže 53 m, délka listů rotoru 27 m, přelomová instalace v historii větrné energetiky.
-
- 39 Dybbøl Mill** kulturní dánský větrný mlýn v Sonderborgu,
- 125 Modely mlýnů v Persu** 3 km od Ringstedu, modely skutečných objektů od výšky 30 cm do 6 m, celkem 14 kusů, vodní i větrné.
- 135 Praestkaer Moelle** vodní mlýn na spodní vodu u Brorupu z r. 1865
- 157 Hjerl-Hede** skanzen v severní části Jutského poloostrova s jedním malým větrným mlýnem.
- 163 Větrný mlýn Stego Pumpemoelle** slouží k čerpání vody
- 212 Osterkilt Stokmoelle** „střešní“ mlýnek na objektu farmy na severu Jutského poloostrova

Větrný mlýn v Koldingu

Návrh trasy a časový harmonogram

So 18. 6. 2011 Praha Rostock trajekt do Gedseru (DK) ubytování Kodaň

Cestou podle času prohlídka lokalit (22)

Ne 19. 6. 2011 Kodaň (1)

Dopoledne objekt Dieselhouse největší diesel světa 1930-1960 tento den předváděn v chodu činžák od Kaplického odpoledne skanzen Lyngby (1A) - mlýnský den. **nocleh Kodaň**

Po 20. 6. 2011 Kodaň, Prohlídka města, **nocleh Kodaň**

Út 21. 6. 2011 Kodaň Ringsted - provozuschopný větrný mlýn, muzeum (2). **Pak 2 varianty:**

A Nakskov (14) trajekt na Langeland Bregninge (15) Odense (20)

- ubytování Kolding (4)

B Korsør most přes Storebaelt (19) Nyborg (3) Odense (20)

- ubytování Kolding (4)

St 22. 6. 2011 okruh po Jutském poloostrově 1 nocleh Kolding

Čt 23. 6. 2011 okruh po Jutském poloostrově 2 nocleh Kolding

Pá 24. 6. 2011 okruh po Jutském poloostrově 3 nocleh Kolding

Volba okruhů podle počasí, se snahou zvládnout co nejvíce zbýv. objektů z „POPISU POZORUHODNOSTÍ“

So 25. 6. 2011 - zpáteční cesta přes Německo Padborg Flensburg (Hamburk?)

Wittenburg (větrný mlýn, umělá krytá sjezdovka se sněhem) - **Praha**

(Pro ty, kteří nebyli v Gífhornu v Mezinárodním muzeu mlýnů, možnost prodloužení o 1 den a návštěvu tohoto muzea)

Doprava - bude zvolena podle počtu účastníků osobní auta + spolujízda, auto z půjčovny mikrobuse malý autobus?

Trasa celkem asi 3 300 km. Cena cca 3 500,- Kč

Náklady Budou trajekty (Rostock Gedser a Nakskov Tars nebo most přes Store Baelt), platí se vždy za auto včetně posádky). Cca 950,- Kč na osobu

Noclehy v hostelech sítě Danhostel, kolem 200,- DKK / noc, s kartou Hostelling International asi

-15 %, s sebou vlastní povlečení, jinak + 40,- DKK za půjčení, hostely mají k dispozici kuchyňky.

1 DKK = asi 3,30 Kč

Vstupy do památek celkem asi 100,- DKK denně

Celkem: cca 12 000,- Kč

Za Hamletem, Tuborgem a větrnými mlýny

Termín: Dánsko, 18. 25./26. 6. 2011

POPIS POZORUHODNOSTÍ všechny uvedené nestihneme, nabízí se ale občas možnost variabilního programu podle individuálních zájmů. Číslo odpovídá zakreslu lokalit v mapě.

Červeně jsou zarámovány lokality s „prioritou 1“ (č. 1–22), které bychom neměli minout (ale i tady asi něco budeme muset vynechat...)

Plnými červenými puntíky (č. 39–212, číslování objektů odpovídá pořadí objektů uvedených v katalogu mlýnů v Dánsku (www.moellearkivet.dk)) jsou označeny další zajímavé lokality s „prioritou 2“ když na ně zbude čas.

Číslem 100 je označena historická větrná elektrárna z roku 1978, dodnes funkční, s výkonem 960 kW, postavená poloamatérsky studenty školy ve Tvindě.

Vzhledem k termínu exkurze je pravděpodobné, že budeme mít možnost zúčastnit se v Dánsku „mlýnského dne“ bývá třetí neděle v červnu pravděpodobně ve skanzenu Lyngby u Kodaně.

1 Kodaň město malé mořské vily, nedaleko větrný mlýn, pivovary Carlsberg a Tuborg, činžák od Kaplického, Nyhavn, Muzeum erotiky, královský zámek, parlament atd. možnost projížďky na kole ze systému městských kol, holand'an, několikrát jsem jel kolem, ale nikdy nebyla možnost se zastavit, obrovský diesel (22 tis. koní), třetí neděle v měsíci (19. 6.) v provozu!

1A Kodaň-Lyngby skanzen, několik autentických větrných i vodních mlýnů,

2 Ringsted funkční a při větru provozovaný větrný mlýn, expozice v přílehlé budově.

3 Nyborg velký holand'an, přístupný jako památka ve vlastnictví potomků mlynáře

4 Kolding holand'an v majetku města, v souvisejícím skladu dílny „job center“ sociální program pro nezaměstnané a podobně

V Koldingu může být naše „základna“ pro 3 celodenní okruhy po Jutském poloostrově, útulný hostel, kuchyňka, možnost pikniku na trávníku (nebo přímo snídaně v trávě, pro pány by byl pro tento případ stylový společenský úbor, dámy to budou mít jednoduchší...)

5 Askov muzeum Poul la Coura, konstruktéra první větrné elektrárny v Evropě (1891) v původním objektu, 1905 tam z elektřiny dělal vodič.

6 Ribe kdysi královské město, pomník Dagmar, vodní kolo s malou vodní elektrárnou, spád asi 2 m, ale na největší řece v Dánsku s nejkratším jménem A. Poblíž obec Tjaereborg testovací plocha větrných elektráren.

7 Ostrůvek Mando s památkou na vylovení Dagmar poté, co se s ní Waldemar ožloval v Lubecku a přitáhl ji na dánský trůn, kdysi se tam jezdilo jen speciálním, „mandobusem“ vlečkou za traktorem v čase odlivu po mírně vyvýšeném mořském dnu. Koč tam tehdy projel i Kadetem. Nyní trasaz devastována (podle satelitního foto) nějakým náspem se silnicí. (Kde byli zelení?) Na ostrůvku je miniaturní ale plně funkční holand'an

8 Ballum Enge přírodní park na loukách, 2 větrná čerpadla s čtyřlísty mi rotory

9 Frederikshab Mill Park 5 větrných a 2 vodní mlýny, uměle postavené v poloviční velikosti podle reálných předloh, některé ale i trochu větší, protože aby bylo možné instalovat (asi přece jen zmenšené) vnitřní vybavení a předvádět mletí. To mám z perspektivy, dobral jsem se k tomu náhodně přes www.visitdenmark.dk ale je to dost ztěžštěné na to, aby se to vidělo

10 Ejer Bavnehøj + Mollenhøj (mlýnská hora), nejvyšší hora Dánska, objevena teprve před 5 roky, do té doby byla nejvyšší hora Ydingej Skovhøj, asi o 10 cm vyšší. Nabízí se možnost prvovýstupu himálájským stylem (kyslík, aklimatizace, postupné tábory, nosiči takhle to asi ještě nikdo nelezl.

11 Aa Moele kompletně dochovaný a provozuschopný vodní mlýn na říčce Aa těsně před jejím ústím do průlivu Limfjorden mezi městy Lemvig a Struer. K dispozici je podrobný popis všech částí technologie.

12 Ostrůvek Furv Limfjordu malý ostrůvek v průlivu, dostupný malým trajektem přes 500 m široký průliv. Asi 1,5 km od přístaviště je skanzen s expozicí místních fosilií v křídových lomech. Ve skanzenu je i malý farmářský větrný mlýnek. Při 10 km výletu je možné prohlédnout si lomy a další geologické pozoruhodnosti. Možnost půjčit si kolo.

13 Skagen asi nejstarší dochovaný holand'an v Dánsku, ale také unikátní krajina, nejsevernější cíp Dánska, rozdělující průlivy Skagerrak a Kategatt. Rybářský přístav.

14 Nakskov historické město, muzeum v originální sovětské ponorce, 10 km JV od města sloupový mlýn Kapel Molle. Cestou je obec Vestenskov H2 community (topení vodíkem).

15 Bregninge (ostrov Tasinge) holand'an přestavěný v interiéru na restauraci.

16 Bjerringbro Dánské elektrotechnické muzeum, částečně jako skanzen pod otevřeným nebem. V jednom objektu jsou v chodu předváděny Van de Graafův generátor (400 tis. V) a Teslův transformátor (1 mil. V).

17 Klejtrup plastická mapa světa v zálivu jezera na ploše 100 x 60 m.

Posezení v rybárně u Porčova mlýna

Účastníci zasedání v expozici MHD :-) v Líšni

Tři pánové, Milan a Zdeněk Růžičkovi a pan Ladislav Šumbera koupili mlýn, který znali ze svého dětství. Tento mlýn již dávno nebyl funkční ani obyvatelný. Jejich sen, aby mlýn zase klapal a sloužil svému původnímu určení, se vyplnil. Z původního vybavení z roku 1820 se mlynářské zařízení nedochovalo, ale pánům se podařilo získat plány mlýna z roku 1946 a tyto posloužily jako podklad pro další rekonstrukci. V současné době renovovaný mlýn skutečně mele a jeho vnitřní vybavení jsme si mohli prohlédnout a za vedení pana mlynáře sledovat celý proces od mletí obilí až po upečení chleba. Pan otec, Arnošt Natal o svém snažení říká: "Není snadné toto řemeslo oživit, zatím se nám daří mouka jen na chleba, ještě ne tak hladká jak o na koláče." V tomto mlýně se můžete nejen poučit a ochutnat chléb, ale také ubytovat. Mlýn je vybaven tak jak mohla světnice, ve které bydlela mlynářská rodina, vypadat v roce 1820. A tím to nekončí i třeba ručně vyráběná okna, skla, vše je staré řemeslo podle zkušeného restaurátora. Na Porčově mlýně se skutečně podařilo oživit historii moravského venkova. Den jsme zakončili skvělou večeří s majiteli v rybárně u mlýna. Nezapomenutelným večerem nás provázel flašinet Henri Noubela.

Na neděli nám zbyla „práce“, ale obohacení o nová setkání a zážitky nám to šlo pěkně od ruky a tak po zhodnocení našich úspěchů v uplynulém roce a stanovení si cílů a úkolů pro rok další, jsme si ještě stihli detailně prohlédnout expozice Technického muzea v Brně.

Za organizaci zasedání děkuji hnacímu motoru našeho členského mlýna Honzovi Doubkoví.

Text a foto: Petr Veselý

PEXESO „VĚTRNÉ MLÝNY“

Hra pro vás a vaše přátele, suvenýr pro návštěvníky vašeho větrného mlýna, výstavy či informačního centra.

PEXESO - známou stolní hru na trénink paměti s tematikou větrných mlýnů dostali a vyzkoušeli si účastníci loňské podzimní výroční schůze Kruhu přátel TMB - sekce větrné mlýny.

Obsahuje nejen 18 dvojic fotografií větrných mlýnů, ale i základní informace o větrných mlýnech v České republice včetně jejich zákresu do mapy ČR a také informace o sekci Větrné mlýny v rámci Kruhu přátel Technického muzea v Brně.

Připravujeme tisk tohoto pexesa. Cena bude do 20,- Kč/kus, objednávky (min. 100 ks) posílejte na adresu Břetislav Koč, Spojovací 559/D, 289 23 MILOVICE (NB), e-mail bretislav.koc@tiscali.cz

Požadovaný počet výtisků bude zájemcům zaslán dobírkou, v objednávce proto uveďte svou přesnou poštovní adresu.

Akce sekce pro rok 2011

Exkurze do muzea v přírodě Astra v Sibiu

Název: **Vesnice v technice aneb Za mlýnem i pilou, kus světa se bijou**

Termín: **28. 4. až 1. 5. 2011**

Doprava: **osobní auta** nebo **mikrobus** (dle počtu přihlášených)

Ubytování: **1x Komárno, 2x Sibiu**

Náklady: **doprava cca 2 000.- Kč**

ubytování: u Komárna 50,- Euro za chatu pro 8 osob,

v Sibiu cca 15,- Euro na osobu za noc (variantně musíme počítat až s 20,- Euro)

vstupné: Astra dospělí 15,- Lei, pokud bychom sestavili skupinu alespoň 20 osob,

pak platíme jen 10,- Lei, zájemci o fotografování pak ještě musí přičíst 5,- Lei,

+ parkování mikrobusu 10 Lei, resp. za osobní automobil 2 Lei

(Poznámka: 1 Lei = necelých 5,80 Kč)

Přihlášky se zálohou posílejte do **31. 3. 2011** na adresy:

radim.urbanek@gmail.com

nebo

doubek.mlynny@vetrnemlynny.info

Záloha: 2 500.- Kč/osoba do 31.3.2011 na účet sekce: mBank, č. ú. 670100/2201551756/6210

Program:

Čt 28. 4.

odjezd z Brna v 18:00 hod., příjezd do Komárna cca ve 21:00 hod. (250 km)

Pá 29. 4.

odjezd v 7:00 z Komárna – cesta je necelých 650 km (cca 9 hodin jízdy), se třemi hodinami nutné rezervy příjezd do Sibiu kolem 19. hodiny ubytování, večerní procházka v Sibiu

So 30. 4.

9:00 až 17:00 hod. - muzeum v přírodě Astra (<http://www.muzeulastra.com/>; <http://www.muzeulinaerliber.ro/>) – jedná se o skanzen s největším souborem neprůmyslových technických staveb a objektů v celé Evropě. Za všechny můžeme zmínit několik mlýnů lodních a vodních, tři vodní pily a jedna žentourová, hrnčířské dílny, chlebové pece, sušárna ovoce, moštárnu, palírnu cucky (slabá rumunská slivovice), svíčkařskou dílnu a nechybí samozřejmě větrné mlýny (v počtu 5).

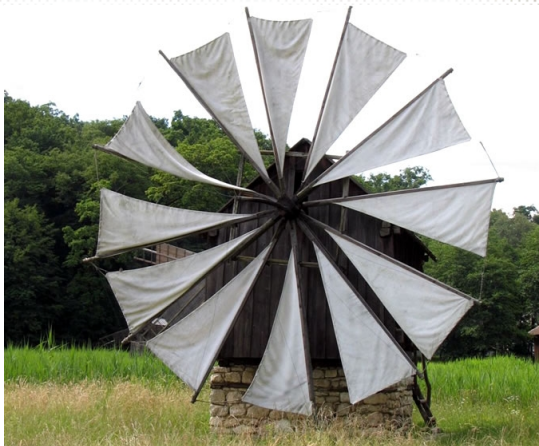
17:00 až 18:00 hod - návrat do ubytovny a čas na osobní věci, resp. svačinu

18:00 hod. - večerní procházka městem a večere

Ne 1. 5.

6:00 hod. - cesta zpět se zastávkou u hradu Hunedoara (mírná zájízďka - cca 20 až 25 km; veřejně přístupný), náhradní program opevněný kostel nedaleko Sibiu na trase směr ČR

19:00 až 20:00 hod. - předpokládaný návrat do Brna

Zájezd připravil a vede: Radim Urbánek

Výroční zasedání: Brno a okolí

Po pěti letech trvání sekce se vracíme na místo činu. Právě v Brně v prostorách Technického muzea (dále jen TMB) kde vznikla sekce „větrné mlýny“ se uskutečnilo v pořadí páté zasedání „povětrníků“.

Větší část členů se sešla již v pátek k příjemnému posezení a mlynářskému povídání u vína a různých napečených dobrot. Zbytek se přidal v sobotu, kterou jsme věnovali z části návštěvám expozic technického muzea a zčásti zajímavým mlýnům v okolí Brna. První zastávkou bylo depo kolejových vozidel v Líšni. Areál se nachází v prostoru bývalého nádraží místní dráhy a rozkládá se na ploše více než 1,5 ha. Základem sbírky městské hromadné dopravy se stalo 12 provozuschopných historických tramvají, převzatých od Dopravního podniku města Brna v roce 1971. V přístupném depozitáři je dnes umístěno zhruba 60 vozidel tří kolejových rozchodů a všech trakcí. Většina je renovována a v provozuschopném stavu, mohou sloužit při předváděcích jízdách. Sběrka celkově dokumentuje nejrozličnější technická a provozní řešení od počátku městské dopravy až do současnosti. Dominantní částí depozitáře je sbírka téměř úplné řady brněnských tramvajových vozidel, dále jsou zde vystaveny další tramvaje z různých měst bývalého Československa.

*Exponát TMB Škoda 11 - 1305
a náš tradiční dopravní prostředek*

*Jarošův mlýn
Veverská Bítýška*

Stará huť u Adamova

Současnou podobu získal Jarošův mlýn ve Veverské Bítýšce v roce 1938 kdy proběhla demolice stávajícího mlýnu a následně vystavěn mlýn nový. Prohlídka s poutavým komentářem byla náplní druhé naší zastávky. Ministerstvo kultury ČR v roce 2002 prohlásilo vodní Jarošův mlýn se strojním a unikátním dřevěným technologickým vybavením za kulturní památku. Mlýn představuje typickou stavbu z první poloviny 20. století a je názorným dokladem a výpovědí o tom, jak se zpracovávalo obilí a mlela mouka ve vodním válcovém mlýně. Prošli jsme celý technologický proces od vstupních surovin, obilného zrna přes čištění, šrotování a mletí a seznámili se jak se vyrobí mouka hladká, polohrubá, hrubá, krupička, krupice, oddělí se otruby a klíčky, nežádoucí příměsi, plevel a jak se ve mlýně dře vílo. V budově mlýna se také konají různé akce a výstavy a možná právě i proto je ve mlýně spousta harampádí a věcí které nemají s mlýnem a životem v něm žádnou souvislost. Což mírně kazí dojem s jinak zajímavé prohlídky.

Po společném obědě v hostinci U Farliků v Křtinách jsme navštívili Starou huť u Adamova. Objekty Staré huti jsou umístěny v Josefovském údolí u Křtinského potoka přibližně 3 kilometry východně od Adamova. Jsou pozůstatkem hutnického komplexu, který zde nechal počátkem 18. století vybudovat kníže Jan Adam z Liechtensteina. Vysoká pec byla vystavěna v roce 1746, koncem 18. století pak byla přestavěna. V roce 1971 byla zahájena rekonstrukce areálu, který později převzalo TMB. Po dokončení v roce 1984 byla otevřena expozice. Dominantou celého areálu je vysoká dřevouhelná železářská pec, jejíž mohutná stavba o základně 12 x 12 metrů dosahuje desetimetrové výše. V budově bývalé modelárny jsme navštívili expozici Železářství střední části Moravského krasu, počátky metalurgie železa a prohlédli si pohyblivé modely, ukázky místních rud, archeologické nálezy a litinové výrobky. V areálu vzniká i muzeum kusových železářských pecí pod širým nebem.

Zlatým hřebem podzimního zasedání byla návštěva Porčova mlýna v Býkovicích. První historická zmínka o mlýně je uvedena v zápise v purkrechtních registrech dědiny Bejkovic, vedených od poloviny 17. století. Na svátek sv. Václava roku 1676 koupil David Porč od Jana Jabůrka mlýn a polnost za 110 zl. a toto vlastnictví rodu Porčů trvalo až do roku 1955. Poslední mlynář z rodu Porčů mlýn v téměř roce prodal.

Přání paní Therese Bergmann

Právě v přelomových dobách, jaké teď prožíváme, potřebujeme vztahy. Vztahy k přírodě a životnímu prostředí, k hodnotám našich předků, k rodině. A z těchto vztahů čerpá paní Therese Bergmann svou sílu, svou vnitřní energii.

Paní Therese Bergmann, naše jubilantka, se narodila 22. 7. 1931 ve větrném mlýně v Retzu, v domě mlynáře (nyní světnice v pohostinství u větrného mlýna). Bydlela tam 7 let, navštěvovala základní školu v Retzu a v roce 1949 složila maturitní zkoušku na humanistickém gymnáziu v Hollabrunnu. Nato absolvovala školu pro zdravotní sestry ve Vídni a potom 8 let pracovala jako sestra na operačním sále, než byla přijata do výměnného programu Evropské rady v Paříži. Dále následoval nanejvýš angažovaný profesní život ve vedoucí a vzdělávací pozici.

Od roku 1999 je paní Bergmann opět ve svém rodném městě a veškeré její snažení a práce se vztahují k větrnému mlýnu v Retzu, což je poslední provozuschopný větrný mlýn v Rakousku.

Paní Therese Bergmann je motorem, duší a srdcem této dominanty!

Působí

- jako člen rodiny majitelů
- spolupracovnice turistického spolku
- jako zakladatelka kuratoria větrného mlýna
- jako zástupkyně rodiny majitelů ve výboru managementu větrného mlýna
- jako provozovatelka pečeti museální kvality pro větrný mlýn v Retzu
- jako autorka četných publikací o větrném mlýně a spolku
- a v neposlední řadě jako motor při renovaci větrného mlýna v Retzu, provedené v letech 2008 až 10.

Chce nám všem zprostředkovat povědomí o tom, jaký poklad máme vprostřed této působivé krajiny. Když hovoří o větrném mlýně, její oči se rozzáří. Přejeme jí ještě mnoho let plných tvořivé síly pro větrný mlýn v Retzu.

(Jako předloha posloužil slavnostní projev k propůjčení mlynářského prstenu, 6.12.2006 od J. Krannera)

Leopold Fidler

Ze všechny členy Sekce Větrných mlýnů si dovolím srdečně popřát vše nejlepší naší vzácné a milé člence, paní Therese Bergmann, k jejím neuvěřitelným 80 letům.

Mnozí si dobře pamatujeme na její úžasný diskusní příspěvek na konferenci v Brně v roce 2005. Po té následuje již více jak šest let velice intenzivní a přínosné spolupráce. Vzájemných návštěv a konzultací bylo již nepočítané a paní Bergmann opakovaně přispívá i do našeho časopisu.

Při každém setkání s paní Bergmann musím obdivovat energii, s jakou se tato žena v důchodu pustila do tak nezenské úlohy jako je záchrana technické památky. Její elán, výborné organizační schopnosti a touha po výsledku přinesly během několika let obrovské výsledky. Větrný mlýn v Retzu se během posledních let změnil k nepoznání. Dnes je opět důstojnou krajinou dominantou tyčící se na Retzem v plné kráse a od loňského roku je i provozuschopný. Stal se příkladem poctivé péče o technickou památku a ukázal, jak lze skloubit péči o dědictví předků s turistickým ruchem i komerčním zařízením.

Všichni vidíme v paní Therese Bergmann vzor iniciativy a snahy po výsledku spojené s úctou k dědictví svých předků. Těšíme se vždy na každé další setkání. Ještě jednou Vám, paní Bergmann, přejeme hodně zdraví do dalších let naplněných péčí o větrný mlýn v Retzu.

Jan Doubek

Vzpomínka na Ladislava Mlynku

Na mlynářské sympozium ve Vráblích v roce 2006 jsem se těšil nejen pro ono téma, ale i kvůli setkání s člověkem, o kterém jsem do té doby jen četl a slyšel. Moje představa o strohém a přísném docentovi a badateli v jedné osobě vzala po první minutě za své. Na ono setkání, kdy nám oběma vystydlo jídlo, protože jsme si přece nejdřív museli říct všechno důležité o mlýnech, se nedá zapomenout. Přes svoji vážnost muselo na nezúčastněné působit až komicky.

Už od našeho prvního setkání jsme plánovali, že Ladislav Mlynka přijede na náš seminář do Vysokého Mýta a domlouvali se na referátu. Snažili se jej tematicky upřesnit, ale z různých pracovních důvodů to v konečné fázi dvakrát nevyšlo.

O to víc mě těšilo, když jsme začali sestavovat další společné plány na letošní, již mezinárodní seminář ve Vysokém Mýtě k vodním mlýnům. Ovšem v listopadu loňského roku přišla smutná a bolestná zpráva. Ostatně i moderování příspěvků jsme měli mít rozdělené napůl. Nešlo o pouhou symboliku, ale naopak o záměrné zpestření, aby Lacův přehled, měkká slovenština a seriózní a přitom milým a nenuceným vtipem okořeněný projev by pomohly vytvořit co nejpříjemnější, a přesto pracovní seminář.

Letošní seminář zůstane mezinárodním a Ladislavu Mlynkovi jej věnujeme. Snad tím alespoň velmi skromně vyslovíme, nakolik si vážíme jeho odborné práce.

Milý Laco, díky za všechna pohodová a užitečná setkání, díky za všechna drobná popostrčení, abych leccos dokázal pochopit, anebo si toho i jen povšiml, ale nejvíc ze všeho díky za Tvé přátelství.

Radim Urbánek

Informace o členské základně

V roce 2010 zaplatilo členské příspěvky 35 členů, čestným členem je pan Luděk Štěpán
Novým členem je Rudolf Šimek, pracovník Podbrdského muzea
Výbor sekce: Jan Doubek, Radim Urbánek, Petr Veselý, Eva Svobodová
Členská příspěvky na rok 2011: 300,- Kč , č. účtu 67100/2201551756/6210

www.povefrnik.cz

Histories a současnost větrných mlýnů v Česku
Die Geschichte und Gegenwart in Tschechische Windmühlen
The History and Today in Czech Windmills
Historia i teraźniejszość wiatraków na ziemiach Czeskich

Brigáda Spálov

Brigáda na mlýně ve Spálově se vloni nekonala. Hlavním důvodem byly nemoci organizátorů. Vše ale napravíme letos. Termín letošní brigády je stanoven na **27. – 28. srpna 2011**. V rámci přípravy na brigádu opravíme kovové pásy okolo mlýna. Na brigádě nás čeká oprava vnější omítky, oprava prahu, instalace informačního stojanu a další práce.

Doufám, že se zúčastníte v hojném počtu. Práce bude dost a mlýn nás stále potřebuje.

-jdk-

Podzimní zasedání Jindřichovice pod Smrkem

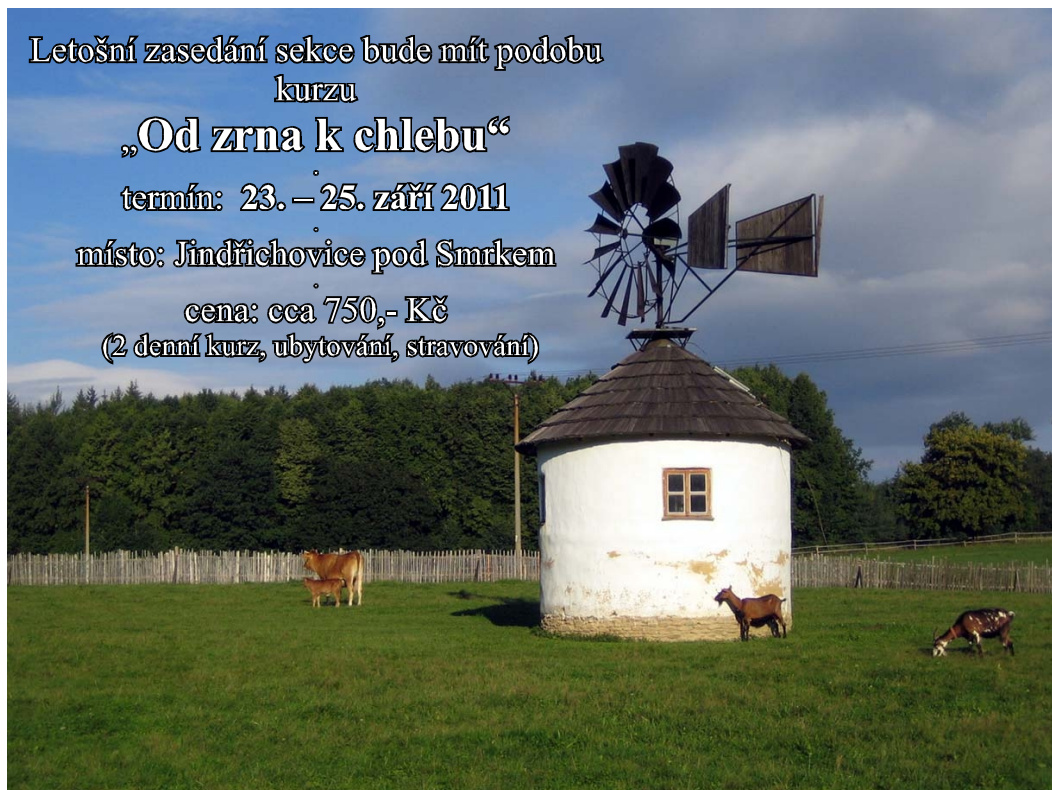
Letošní zasedání sekce bude mít podobu
kurzu

„Od zrna k chlebu“

termín: 23. – 25. září 2011

místo: Jindřichovice pod Smrkem

cena: cca 750,- Kč
(2 denní kurz, ubytování, stravování)

OBECNĚ PROSPĚŠNÁ SPOLEČNOST
ČESKÉ ŠVÝCARSKO

Kouzlo větrných mlýnů

11. 3. od 17 hodin

Vernisáž zámek Šluknov

Vernisáž výstavy mapující větrné mlýny v minulosti i současnosti. Probíhá do konce září.

12. 3. od 13 hodin

Výlet za větrnými mlýny

Exkurze za mlýny regionu vedená Janem Doubkem, autorem výstavy. Na výlet je nutné se přihlásit na www.ceskesvycarsko.cz/kurzy nebo tel. 777 819 917. Odjezd z Krásné Lípy.

Akce jsou zdarma.

Více: www.ceskesvycarsko.cz/kurzy

Výstava a exkurze je spolufinancována v rámci projektů SECESE a Cíl3/TREND.

České Švýcarsko o.p.s. zakladatelé:

Evropská unie, Evropský fond pro regionální rozvoj: Investice do vaší budoucnosti

Zlínský kraj

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Krásná Lípa

Kde se vzal mlýn na přemýlání bab?

Už v prvním Hasačertu jsme otiskli obrázek s mlýnem na přemýlání bab. Možná jsem nebyl jediný, kterého tohle téma nenechalo na pokoji a tak jsem trochu zapátral na internetu a zde je výsledek.

Již od nepaměti se lidstvo pokouší najít nějaký zázračný prostředek, který by umožnil omládnout. Bezvýsledně se o to pokoušeli alchymisté, kteří se snažili vyrobit elixír mládí. To, co se nepodařilo celá staletí, se poprvé na světě událo v malebném chodském městečku Kolově. Jedinečný přístroj na mletí starých bab sestavil podle legendy Kajetán Matěj Černý, který se do Kolovče přizpůsobil ze Švihova v roce 1831. Vyučený punčochář zanechal po svatbě svého řemesla a začal se živit jako celoláník na vyžéném ženíně gruntu. V revolučním roce 1848 byl zvolen velitelem Národní kolovečské gardy. O tři roky později postavil v obci sirkárnu a zaměstnával sto lidí. Dal postavit deset domů, byl mecenášem školy, kostela i místních spolků.

Především byl ale široko daleko vyhlášeným šprýmařem. Legenda vypráví, že se v lednu 1863 náhodně potkali v kolovečském hostinci Kajetán Matěj Černý s místním mydlářským mistrem Jakubem Šperlem. Černý věděl, že Šperl staví na pustém místě na konci Kolovče mohutnou budovu a že do ní nechává navážet stroje. Šperl dělal drahoty a nikomu nechtěl prozradit, do jakého podnikání se hodlá pustit. To byla záminka jako stvořená pro Černého. Když se potkali v místním hostinci, Černý povstal a prohlásil: „Já už vím sousede, co máš v plánu. Ty budeš mlít obilí. Ale jako že já se Černý jmenuju, budu mlít dřív než ty.“

Šperl se nechal nachytat a souhlasil, aby prohlášení bylo bráno za sázku. Muži se tedy vsadili o sud piva. Hned druhý den začal za zdmi Černého továrny potají vznikat mlýn. Nic netušící občané ho první spatřili ten samý rok při masopustním průvodu. Ze dvora Černého vyjelo spřežení koní a vytáhlo podivný stroj opatřený nápisem Parní mlýn na přemílání starých bab v poměru 7:1. Chasa, která mlýn obsluhovala, hned začala přivázet staré báby na trakařích ke mlýnu a sypat je do násypky. Po desetiminutovém mletí vyšla z mlýna krásná a sličná panna. Tak prohrál mydlářský mistr sázku o sud piva a Koloveč vešla ve známost jako obec s unikátním vynálezem.

Dnes je mlýn možno spatřit v Muzeu techniky a řemesel v Kolovči. Událost zaznamenaly dokonce i Humoristické listy. V roce 1879 přinesly doporučení od Jana Nerudy: „Máte-li kde starou pannu, škaredou a zvetšlou, pošlete ji do Kolovče, oni vám ji přemelou.“ Vlivem průmyslové revoluce se měnila vizáž přemílacího stroje, pohon, i velikost. Od roku 1948 však již nevyjíždí o masopustu nýbrž na pouť. Největší změna nastala v roce 1949, kdy byl upraven mlecí poměr ze 9:1 na 1:1 a samotné mletí se přestěhovalo z náměstí do areálu staré cihelny, kde se koná do dnešních dnů.

Na internetu vyhledal: Petr Veselý

DIVOTVORNÝ MLÝN V POŠUMAVÍ.
(Z devíti starých jedno mládě).

Patisk zakladán.

Ondřej Příkryl (z Hané): Větrák

Hde je větrák na rozcest'ó
Velekánsko moc přé má
Jedno za rok stary babe
Na panenke přemílá.
Brósi přé ich na žernovo,
Ale já to nevěřim
Musel be ich mivat nával
Od hranic až ke dveřim.
A náš menář má vám ženo,
Že sem starší neviděl
Debe z babek dělal mladý,
Bel be napřed svojo mlel...

HASAČERT - Příležitostný zpravodaj sekce větrné mlýny při kruhu přátel Technického muzea v Brně.

Texty jsou přetiskem článků interní i veřejné sekce serveru www.povětrník.cz.

Autoři: Jan Doubek, Radim Urbánek, Petr Veselý, Bedřich Koč, Leopold Fidler

Omezený náklad: do 50 ks.

NEPRODEJNÉ - Určeno pro interní potřebu sekce!